

HOGY ÁLLAPÍTJÁK MEG A DEMENCIÁT

HUNGARIAN | ENGLISH

Ez a lap tájékoztatást nyújt arról, hogy mik a demencia korai jelei, hogy hogy állapítják meg a kórt és hogy fontos a korai és helyes diagnózis.

Mik a demencia korai jelei?

Mivel a demenciát okozó betegségek folyamata fokozatos, ezért lehet, hogy a korai jelek nagyon finomak és nem rögtön nyilvánvalóak. A korai tünetek attól is függenek, hogy milyen fajta a demencia és személyenként nagyon különböznek.

Gyakori korai tünetek lehetnek:

- Emlékezeti problémák, különösen ami a nemrég történeteket illeti
- Növekvő összezavarodás
- Csökkent koncentráció
- Egyéniség- vagy viselkedésváltozás
- Fásultság és elhúzódás vagy lehangoltság
- Nem képes többé a hétköznapi feladatokat ellátni

Előfordul hogy valaki nem ismeri fel, hogy ezek a tünetek jelzik, hogy valami baj van. Tévesen azt hiszi, hogy ilyen viselkedés az öregedési folyamat normális része. Az is lehet, hogy a tünetek fokozatosan jelennek meg és hosszabb ideig nem figyelnek fel rájuk. Néha valaki nem hajlandó semmit se tenni, még akkor se ha tudja, hogy valami baj van.

Az agyban történő elváltozásoknak a jellege maga okozhatja azt, hogy az a személy, aki ilyen tüneteket tapasztal, nem képes felismerni, hogy változás történt.

Figyelmeztető jelek

Ez a lista felsorolja a demencia általános tüneteit. Menjünk végig a listán és pipáljuk le azokat a tüneteket, amelyek jelen vannak. Ha több helyen van lepipálva, akkor orvosi vizsgálatra kell menni.

Emlékezet veszteség, amely kihat a hétköznapi életre

Normálisan előfordul, hogy valaki elfelejt egy találkozót vagy elfelejti egy barát telefonszámát és aztán később az eszébe jut. Egy demens egyén gyakrabban felejt el dolgokat vagy egyáltalán nem emlékezik azokra.

Nehéznek találja a jól ismert feladatok végrehajtását

Előfordul, hogy valakinek elvonódik a figyelme és elfelejti az étkezés egy részét felszolgálni. A demens egyén nehéznek találhatja az étkezés elkészítésének minden lépését.

Idővel és hellyel kapcsolatos zavar

Egy demens egyén nehéznek találhatja azt, hogy egy ismert helyre elmenjen vagy zavarban van és nem tudja, hogy hol is van, vagy azt gondolja, hogy életének régebbi idejében van. Lehet, hogy a demens személy nehezen ért meg másokat.

Nyelvi problémák

Mindenkivel előfordul, hogy néha nem jut a helyes kifejezés az eszébe, azonban egy demens egyén elfelejthet egyszerű szavakat vagy nem megfelelő szavakkal helyettesíti azokat, és emiatt nehéz a mondatait megérteni. Lehet, hogy ő is nehezen ért meg másokat.

Elvont gondolkodással kapcsolatos problémák

Nehéz lehet bárki számára pénzügyi dolgokat elintézni, de lehet, hogy egy demens egyén nehezen érti, hogy mit jelentenek a számok vagy hogy mit kell azokkal csinálni.

Romló vagy csökkent ítélő képesség

Sok tevékenység követel jó ítélő képességet. Amikor a demencia behatással van erre a képességre, akkor lehet, hogy az egyénnek nehéz megfelelően eldönteni, hogy például mit vegyen fel hideg időben.

Térbeli készséggel kapcsolatos problémák

Lehet, hogy egy demens egyén nehezen tudja a távolságot vagy az Irányt megítélni, amikor autót vezet.

Rossz helyre tesz dolgokat

Bárki tehet pénztárcát vagy kulcsot ideiglenesen rossz helyre. Előfordulhat, hogy egy demens egyén gyakran nem megfelelő helyre tesz dolgokat.

A hangulatban, egyéniségben vagy viselkedésben végbe menő elváltozás

Időről időre szomorú vagy rosszkedvű lehet mindenki. Egy demens egyénnél előfordulhat gyors hangulatváltozás nyilvánvaló ok nélkül. Zavarodott, gyanakodó vagy visszahúzódozó lesz. Van olyan, aki gátlástalan vagy jobban társaságot kedvelő lesz.

Elveszti kezdeményező erejét

Nem szokatlan, hogy valamit megununk. Azonban a demencia okozhatja azt, hogy a demens egyént nem érdekli többé az, amit azelőtt szívesen csinált.

FIGHTDEMENTIA.ORG.AU NATIONAL DEMENTIA HELPLINE 1800 100 500

Lehet, hogy nem demencia

Ne felejtjük el azt, hogy sok állapot tünete hasonló a demenciához. Ne tételezzük fel, hogy valaki demens csak azért, mert néhány tünet jelen van. A gutaiütés, a depresszió, az alkoholizmus, a fertőzés, a hormonzavar, a táplálkozási hiányosság valamint az agydaganat mind okozhatnak a demenciához hasonló tüneteket. Sok ilyen állapot kezelhető.

Fontos a helyes diagnózis

Nagyon fontos egy korai stádiumban orvoshoz menni. Csak egy orvos tudja megállapítani, hogy demencia van. Egy teljes orvosi felmérés megállapíthat egy kezelhető állapotot, ami annak a helyes kezeléséhez vezet, vagy pedig megerősíti, hogy demencia áll fenn.

Ezek tartozhatnak a felméréshez:

- Kórtörténet - az orvos kérdéseket ad fel a volt és a jelenlegi egészségi problémákról, a családi kórtörténetéről, arról, hogy az egyén milyen gyógyszert szed, valamint a memóriával kapcsolatos problémákról és a gondolkodásról és viselkedésről, ami aggodalmat okoz. Lehet, hogy az orvos beszélni kíván egy közeli rokonnal, aki segíthet az egész szükséges tájékoztatást megadni.
- Testi vizsgálat - ide tartozik az érzékszervek és a mozgási funkció valamint a szív- és tüdőműködés vizsgálata, hogy segítsenek más állapotot kizárni.
- Laboratóriumi vizsgálatok - ide tartoznak különfajta vér- és vizeletvizsgálatok, hogy megállapítsák, hogy vajon milyen betegség okozhatja a tüneteket. Bizonyos esetekben egy kis gerincfolyadék mintát vehetnek vizsgálatra.
- Ideglélektani vagy észlelési vizsgálat - különfajta vizsgálatokat végeznek, hogy felmérjék a gondolkodási készségeket, mint a memóriát, a nyelvet, a figyelmet és hogy hogy tud az egyén problémát megoldani. Ez segít megállapítani, hogy melyik területen van probléma, ami lehetővé teszi, hogy megállapítsák, hogy mi az alatta fekvő ok vagyis a demencia fajtája.
- Agyi képfeldolgozás - Van olyanfajta átvilágítás, ami az agy szerkezetét vizsgálja és amit arra használnak, hogy kizárják azt, hogy agydaganat vagy az agyban lévő vércsomók a tünetek okai és hogy felderítsék az agyszövet veszteség mintáit, amik a demencia különböző fajtáit egymástól megkülönböztetik. Más átvilágosítások azt vizsgálják, hogy az agy bizonyos részei milyen aktívák és segítenek a demencia típusait megkülönböztetni.
- Elmeorvosati felmérés - hogy megállapítsák, hogy van-e kezelhető betegség, mint a lehangoltság, ami hasonlíthat a demenciához, és hogy kezeljenek elmeorvosati tüneteket, mint a szorongást és a téveszméket, amelyek a demenciánál előfordulhatnak.

Hol kell kezdeni

A legjobb az egyén orvosánál kezdeni. Miután figyelembe vette a tüneteket és átvilágító vizsgálatokat rendelt, lehet, hogy az orvos előzetes diagnózist nyújt, és legjobb ha az egyént szakorvoshoz utalja be, aki lehet ideggyógyász, gerontológus vagy elmeorvos.

Van olyan egyén, aki nem hajlandó orvoshoz menni. Van olyan ember, aki nem veszi észre, hogy valami baj van. A demenciás agybeli elváltozás, amely behat a készségekre, hogy valaki felismerje és felfogja, hogy elváltozás történik. Mások, akik belátják állapotukat, esetleg attól félnek, hogy amitől ők félnek, azt megerősítik. A legjobb azt a problémát úgy megoldani, hogy más okot találunk arra, hogy az illető orvoshoz menjen. Talán lehet javasolni egy vérnyomásvizsgálatot, vagy azt, hogy az orvos felülvizsgálja az egyén hosszú távú állapotát, vagy hogy milyen gyógyszert szed az illető. Azt is lehet javasolni, hogy önként mindketten menjenek egy orvosi vizsgálatra. Nyugodt viselkedés segíthet ilyenkor az illető aggodalmát és félelmét leküzdeni.

Ha az egyén még mindig nem akar orvoshoz menni

- Beszéljen az egyén orvosával és kérjen tőle tanácsot
- Lépjen kapcsolatba az időskori gondozási felmérési csoporttal (Aged Care Assessment Team ACAT) tájékoztatásért az **1800 200 422**-es számon
- Hívja az Országos Demencia Segélyvonalat az **1800 100 500**-as számon

Ha úgy gondolja, hogy az orvos nem veszi az ön aggodalmát komolyan, akkor fontolja meg, hogy kérjen-e máshonnan véleményt.

További tájékoztatásért arról, hogy mik a demencia korai jelei és hogy hogy tud orvosától segítséget kérni, töltsse le a **Worried about your Memory** (Aggódik a memóriája miatt) című brosúrát az Alzheimer's Australia weboldalról vagy pedig hívja az Országos Demencia Segélyvonalat és rendeljen egy példányt.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

Alzheimer's Australia támogatást, tájékoztatást, képzést és tanácsadást nyújt. Hívja az Országos Demencia Segélyvonalat a **1800 100 500**-as számon vagy keresse fel weboldalunkat a **fightdementia.org.au** címen.

Interpreter

Ha tolmácsra van szüksége hívja a Fordító és Tolmács Szolgálatot (Translating and Interpreting Service) a **131 450**-es számon.

DIAGNOSING DEMENTIA

This Help Sheet provides information about the early signs of dementia, the techniques used to diagnose dementia and the importance of an early and correct diagnosis.

What are the early signs of dementia?

Because the diseases that cause dementia develop gradually, the early signs may be very subtle and not immediately obvious. Early symptoms also depend on the type of dementia and vary a great deal from person to person.

Common early symptoms include:

- Memory problems, particularly remembering recent events
- Increasing confusion
- Reduced concentration
- Personality or behaviour changes
- Apathy and withdrawal or depression
- Loss of ability to do everyday tasks

Sometimes people fail to recognise that these symptoms indicate that something is wrong. They may mistakenly assume that such behaviour is a normal part of ageing, or symptoms may develop so gradually they go unnoticed for a long time. Sometimes people may be reluctant to act even when they know something is wrong.

For the person experiencing the symptoms, the very nature of these changes within the brain may mean that the person is unable to recognise that there are changes.

Warning signs

This is a checklist of common symptoms of dementia. Go through the list and tick any symptoms that are present. If there are several ticks, consult a doctor for a complete assessment.

Memory loss that affects day-to-day function

It's normal to occasionally forget appointments and remember them later. A person with dementia may forget things more often or not remember them at all.

Difficulty performing familiar tasks

People can get distracted and they may forget to serve part of a meal. A person with dementia may have trouble with all the steps involved in preparing a meal.

Disorientation to time and place

A person with dementia may have difficulty finding their way to a familiar place, or feel confused about where they are, or think they are back in some past time of their life.

Problems with language

Everyone has trouble finding the right word sometimes, but a person with dementia may forget simple words or substitute inappropriate words, making them difficult to understand. They might also have trouble understanding others.

Problems with abstract thinking

Managing finances can be difficult for anyone, but a person with dementia may have trouble knowing what the numbers mean or what to do with them.

Poor or decreased judgement

Many activities require good judgement. When this ability is affected by dementia, the person may have difficulty making appropriate decisions, such as what to wear in cold weather.

Problems with spatial skills

A person with dementia may have difficulty judging distance or direction when driving a car.

Problems misplacing things

Anyone can temporarily misplace a wallet or keys. A person with dementia may often put things in inappropriate places.

Changes in mood, personality or behaviour

Everyone becomes sad or moody from time to time. Someone with dementia can exhibit rapid mood swings for no apparent reason. They can become confused, suspicious or withdrawn. Some can become disinhibited or more outgoing.

A loss of initiative

It's normal to tire of some activities. However, dementia may cause a person to lose interest in previously enjoyed activities.

FIGHTDEMENTIA.ORG.AU NATIONAL DEMENTIA HELPLINE 1800 100 500

It may not be dementia

Remember that many conditions have symptoms similar to dementia, so do not assume that someone has dementia just because some of the above symptoms are present. Strokes, depression, alcoholism, infections, hormone disorders, nutritional deficiencies and brain tumours can all cause dementia-like symptoms. Many of these conditions can be treated.

A correct diagnosis is important

Consulting a doctor at an early stage is critical. Only a medical practitioner can diagnose dementia. A complete medical assessment may identify a treatable condition and ensure that it is treated correctly, or it might confirm the presence of dementia.

An assessment may include the following:

- Medical history – the doctor will ask about past and current medical problems, family medical history, any medications being taken, and the problems with memory, thinking or behaviour that are causing concern. The doctor may also wish to speak to a close family member who can help provide all the necessary information.
- Physical examination – this may include tests of the senses and movement function, as well as heart and lung function, to help rule out other conditions.
- Laboratory tests – will include a variety of blood and urine tests to identify any possible illness which could be responsible for the symptoms. In some cases, a small sample of spinal fluid may be collected for testing.
- Neuropsychological or cognitive testing – a variety of tests are used to assess thinking abilities including memory, language, attention and problem solving. This can help identify specific problem areas, which in turn helps identify the underlying cause or the type of dementia.
- Brain imaging – there are certain scans that look at the structure of the brain and are used to rule out brain tumours or blood clots in the brain as the reason for symptoms, and to detect patterns of brain tissue loss that can differentiate between different types of dementia. Other scans look at how active certain parts of the brain are and can also help discriminate the type of dementia.
- Psychiatric assessment – to identify treatable disorders such as depression, and to manage any psychiatric symptoms such as anxiety or delusions which may occur alongside dementia

Where to begin

The best place to start is with the person's doctor. After considering the symptoms and ordering screening tests, the doctor may offer a preliminary diagnosis and will, ideally, refer the person to a medical specialist such as a neurologist, geriatrician or psychiatrist.

Some people may be resistant to the idea of visiting a doctor. Sometimes people do not realise that there is anything wrong with them because the brain changes that occur with dementia interfere with the ability to recognise or appreciate the changes occurring. Others, who do have insight into their condition, may be afraid of having their fears confirmed. One of the best ways to overcome this problem is to find another reason to visit the doctor. Perhaps suggest a blood pressure check or a review of a long-term condition or medication. Another way is to suggest that it is time for both of you to have a physical check-up. A calm attitude at this time can help overcome the person's worries and fears.

If the person still will not visit the doctor:

- Talk to the person's doctor for advice
- Contact your local Aged Care Assessment Team (ACAT) via My Aged Care on **1800 200 422** for information
- Call the National Dementia Helpline on **1800 100 500**

If you feel your doctor is not taking your concerns seriously, consider seeking a second opinion.

For more detailed information about the early signs of dementia and seeking help from a doctor, download the *Worried About Your Memory?* booklet from the Alzheimer's Australia website or call the National Dementia Helpline to order a copy.

FURTHER INFORMATION

Alzheimer's Australia offers support, information, education and counselling. Contact the National Dementia Helpline on **1800 100 500**, or visit our website at fightdementia.org.au

For language assistance phone the Translating and Interpreting Service on **131 450**